

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-14 ta' Ottubru, 2004

Citazzjoni Numru. 113/1996/1

**QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX)
SUPERJURI,
GURISDIZZJONI GENERALI**

MAGISTRAT DOTTOR PAUL COPPINI LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis 14 ta' Ottubru, 2004 .

Citazzjoni numru : 113/1996G1(PC)

Emvic Limited .

VS

Direttur Generali, Works Division; u ghal kull interess li
jista jkollu l-Accountant General .

Il-Qorti ,

Rat ic-citazzjoni li permezz taghha s-socjeta' attrici, wara li ppremettiet :

Illi l-kumpanija attrici rebhet tender minghand id-Direttur Generali tal-Works Division sabiex twettaq il-kostruzzjoni ta' "quay walls, abutments and bridge over rainwater channel outlets" fil-bajja ta' Marsalforn, limiti ta' Zebbug, Ghawdex, liema tender iggib ir-referenza Treas 2280.94, WD 10/94 u L/A 426/94; skond ma jirrizulta mill-anness Dokument "A" ;

Illi x-xoghol illi kellu jsir mill-kumpanija kellu jithallas bir-rati elenkati fit-"tender document" illi kopja taghhom hija hawn annessa u markata Dok. "B" ;

Illi l-kumpanija effettivament wettqet ix-xoghol kollu illi kien meritu ta' dik it-tender, kif ukoll ix-xoghol ancillari kollu ;

Illi dan ix-xoghol kollu sar ai termini tal-kuntratt tax-xoghol ;

Illi wara li twettaq ix-xoghol il-kumpanija prezentat il-kont ghal dan ix-xoghol lill-perit P. Grixti Soler illi kien il-perit inkarigat mis-sorverjanza tax-xoghol kollu, u dan sar fit-2 ta' Settembru 1995; skond ma jirrizulta mid-dokument C hawn anness; u b'ittra ohra tal-ewwel ta' Novembru 1995, il-perit Salvu Micallef inkarigat mill-kumpanija, ipprezenta spjegazzjoni tal-varjazzjoni illi kien hemm bejn il-kwantitajiet originarjament stmati mill-works Division u x-xoghol illi attwalment twettaq (dok.D) :

Illi l-kont globali tax-xoghol kollu mwettaq mill-kumpanija attrici intela ghal mija u disgha u hamsin elf erba' mija u dsatax-il lira maltija u sebghin centezmu (LM159,419.70c), minn liema ammont il-kumpanija attrici thallset is-somma ta' mitt elf u wiehed tlett mija u zewg liri Maltin (Lm101,302); u ghalhekk fadallha tithallas bilanc ta' tmienja u hamsin elf mija u sbatax-il lira maltija u sebghin centezmu (Lm58,117.70c) ;

Illi minkejja illi l-konvenuti gew interpellati sabiex ihallsu dan l-ammont b'ittra interpellatorja tas-16 ta' Marzu 1996,

Kopja Informali ta' Sentenza

u b'ittra ufficjali tat-tmienja (8) ta' April elf disa' mija sitta u disghin (1996), il-konvenuti baqghu ma hallsux l-ammont dovut minnhom .

Talbet lill-konvenuti jghidu ghaliex m'ghandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara illi l-kumpanija attrici ghandha tiehu minghand id-Direttur Generali Works Division is-somma ta' tmienja u hamsin elf mija u sbatax-il lira maltija u sebghin centezmu (Lm58.117.70c) bilanc minn somma akbar rapprezentanti l-hlas tax-xoghol imwettaq in ekekuzzjoni tat-tender hawn fuq indikata .

2. Tikkundannakhom jew min minnkomm sabiex thallsu din l-istess somma lill-kumpanija attrici, bl-interessi legali fuq din is-somma mit-tnejn (2) ta' Settembru 1995 sad-data tal-effettiv pagament .

Bl-ispejjez, inkluzi tal-ittra interpellatorja tas-16 ta' Marzu 1996 u tal-ittra ufficjali tat-8 ta' April, 1996 kontra taghkom .

Bl-ingunzjoni ghas-subizzjoni illi ghaliha minn issa intom ingunti .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tas-socjeta' attrici debitament mahlufa minn Emidio Azzopardi .

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti li eccepew illi :

1. Illi preliminarjament ic-citazzjoni hija nulla fil-konfront tal-konvenut l-iehor l-Accountant General stante li din ma gietx preceduta b'ittra ufficjali kif inhu tassattivament rikjest fl-Artiklu 466A tal-Kap. 12 ;

2. Illi inoltre u bla pregudizzju ghall-premess huma jirrespingu t-talbiet ta' l-attur stante li l-ammont dovut mhux dak li qed jippretendi l-attur izda dak ta' sitta u ghoxrin elf, tmien mija u disgha u sebghin lira

Kopja Informali ta' Sentenza

Maltin (LM26,879.00,0) u dan kif jigi ppruvat f'dawn il-proceduri ;

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri;

4. Illi huwa m'ghandux ibati spejjez u dana stante li l-konvenut Direttur Generali tax-Xoghlijiet kien talab lill-attur prospett ta' l-ammont li kien qed jippretendi izda minflok l-attur ghaggel u pprezenta din il-kawza .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenuti mahlufa mill-A.I.C. Vincent Cassar .

Rat id-digriet taghha tas-17 ta' Ottubru 1996 fejn innominat lill-A.I.C. Alex Torpiano bhala espert tekniku f'din il-kawza .

Rat ir-relazzjoni ta' l-istess espert tekniku pprezentata fil-25 ta' Mejju 2000 u debitament mahlufa fl-istess gurnata .

Rat id-digriet taghha tad-9 ta' Novembru 2000 fejn innominat bhala periti addizzjonali lill-A.I.C. Guido Vella, lill-A.I.C. Emanuel Vella u lill-*quantity surveyor* Frank Calleja .

Rat id-digriet taghha tal-5 ta' Jannar 2001 fejn ikkonfermat din in-nomina .

Rat ir-rapport ta' l-istess periti addizzjonali pprezentat fit-28 ta' Awissu 2003 u debitament mahluf minnhom .

Rat il-verbal taghha tad-29 ta' April 2004 fejn halliet il-kawza ghal-lum ghas-sentenza .

Rat in-nota ta' l-osservazzjonijiet tas-socjeta' attrici .

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza, inkluzi l-verbali tax-xhieda mismugha u d-dokumenti esebiti .

Ikkunsidrat :

Illi permezz ta' din il-kawza s-socjeta' attrici qed titlob il-hlas tal-bilanc minn somma akbar dovuta ghal kuntratt ta' appalt oghti lilha mill-konvenuti sabiex twettaq diversi xogholijiet edilizji madwar ghaxar snin ilu .

Preliminarjament il-konvenuti qed jeccepixxu n-nullita' tac-citazzjoni fil-konfront tal-konvenut Accountant General ghax din ma gietx preceduta b'ittra ufficcjali kif inhu tassattivament rikjest fl-Artikolu 466A (sic) tal-Kap. 12 . Ma ngiebet ebda prova mis-socjeta' attrici illi din l-ittra ufficjali jew xi att gudizzjarju iehor kien fil-fatt intbaghat lill-Accountant General ta' l-inqas ghaxart (10) ijiem qabel ma giet intavolata l-kawza, kif stipulat fl-artikolu 460(1) tal-Kap. 12 . Ghalhekk hekk lok ghaliex din l-eccezzjoni ghandha tigi milqugha .

Fil-mertu jidher illi l-kontendenti mhumieq jaqblu fuq il-*quantum* realment dovut, ghaliex filwaqt illi s-socjeta' attrici tghid illi ghandha tiehu Lm58,117.70, il-konvenut jikkontendi li ghad baqagħlu jagħti biss Lm26,879 .

Gie stabilit li l-kumpanija attrici hadet kuntratt ta' xogħol ta' kostruzzjoni ta' "*quay walls, abutments and bridge over rainwater channel outlets*" fil-Bajja ta' Marsalforn, Ghawdex, wara *tender* datata l-24 ta' April 1994, skond ittra "*Acceptance of tender*" bid-data tas-17 ta' Lulju 1994 . Skond l-istess ittra, x-xogħol kellu jsir skond li "*specifications and conditions*" annessi ma' l-ittra u skond "*Bills of Quantities*" . Il-Bill of Quantities relattiv kellu fih tmintax (18) il-*item*, f'erba' taqsimiet : "*Foundations*", "*Construction of seawalls, piers and abutments*", "*Superstructure*" u "*RC subfloor under bridge*" . Skond id-dokumenti sottomessi, il-valur originali tal-kuntratt kien ta' Lm96,479.61 . In segwitu u wara li kienu ġia bdew isiru x-xogħlijiet, saru xi varjazzjonijiet u addizzjonijiet u huwa appuntu fuq il-valur ta' dawn ix-xogħlijiet mhux koperti bil-kuntratt originali li jidher illi l-kontendenti mhumieq jaqblu .

Il-perit tekniku Dottor Alex Torpiano, wara li ha in konsiderazzjoni l-pretensjonijiet rispettivi, kif sostanzjati bid-dokumenti li setghu jipproducu l-kontendenti, wasal għall-konkluzjoni illi l-ammont totali dovut lill-kumpanija

attrici ghal dan l-appalt jammonta ghal Lm140,900.40, li minnu l-konvenut ghandu jhallas bilanc ta' Lm39,598.40 . L-ispejjez kellhom jigu allokati kwantu ghal 30% ghas-socjeta' attrici u 70% ghall-konvenut¹ .

Il-periti addizzjonali pero' kienu tal-fehma illi l-ewwel perit kien generali wisq fil-kalkoli tieghu, u huma ghalhekk hadmu l-kontijiet b'mod ferm aktar dettaljat . Huma hargu l-kont li fl-opinjoni taghhom kien realment dovut, wara li hadu in konsiderazzjoni dak li kienet qed tippretendi s-socjeta' attrici u dak li deherlu li kien dovut il-konvenut dwar kull *item* in kontestazzjoni . Wara li ghamlu dan l-ezercizzju, setghu jaslu ghall-konkluzjoni illi l-valur totali ta' dan l-appalt kien ilahhaq is-somma komplessiva ta' Lm154,165.01 . Billi qabel ma giet intavolata din il-kawza, kien sar pagament akkont ta' Lm101,302.00, cifra li fuqha qablu l-kontendenti, jibqa' bilanc x'jigi saldat fis-somma ta' Lm52,863.01.²

Billi din hija natura teknika ghall-ahhar, il-Qorti trid toqghod necessarjament fuq dak li jghidu l-esperti minnha nominati . Ma jidher illi hemm xejn x'wiehed jista' jiccensura fil-metodu uzat mill-periti addizzjonali sabiex waslu ghall-konkluzjonijiet taghhom u ghalhekk taghmilhom taghha u tillikwida l-ammont li ghadu dovut lis-socjeta' attrici f'din is-somma ta' Lm52,863 .

Is-socjeta' attrici tikkontendi fin-nota ta' l-osservazzjonijiet taghha³ illi fuq din is-somma huma dovuti wkoll l-interessi relattivi b'effett mid-data ta' l-ittra ufficcjali ghall-hlas mibghuta lill-konvenut . Kif tispjega fl-istess nota, dan qed taghmlu fl-ewwel lok ghaliex il-parti mis-somma dovuta li fuqha ma kien hemm ebda kontestazzjoni setghet facilment thallset mill-konvenut, imma dan baqa' jsostni li jhallas il-flus li kien jammetti li ghandu jaghti "*in full and final settlement*" . Billi pero' din il-proposta ma kienitx accettabbli ghas-socjeta' attrici, baqa' ma thallas xejn . Imbaghad dwar l-ammonti l-ohra li rrizulta li huma dovuti wkoll lis-socjeta' attrici, dawn, hlief ghal diskrepanza ta' ftit

¹ Ara rppport peritali a fol. 101 - 109 tal-process .

² ara rapport addizzjonali a fol. 200 – 220 .

³ a fol. 281 – 286 .

aktar minn Lm5000, kienu djun illi gew determinati u likwidati minnha stess, u f'kull kaz kienu facilment determinabbli mid-debitur . Tikkontendi ghalhekk illi l-fatt li l-periti addizzjonali f'certi *items* naqqsu mill-pretensjonijiet taghha, ma jikkonducix ghall-principju illi "*in illiquidis non fit mora*" . Dan ghaliex il-kaz in ezami ma huwiex wiehed fejn il-Qorti qghedha tillikwida danni, izda kaz fejn trid tara jekk il-pretensjonijiet kif diga' likwidati mis-socjeta' attrici humiex dovuti jew le, u jekk iva, hux skond ir-rati determinati mill-istess socjeta' .

Inghad f'dan ir-rigward mill-qrati taghna illi :

*"Il-fatt li l-Qorti tkun irriduciet l-ammont ma jfissirx li l-interessi ma jibdewx wkoll jghaddu minn dakinhar tar-rikjam tas-somma hekk ridotta . Il-Qorti ma tkun illikwidat l-ebda ammont b'mod li tigi applikata l-massima 'in illiquidis non fit mora'."*⁴

Hekk ukoll insibu illi :

*"Meta talba ghall-hlas ta' danni hija maghrufa jew facilment determinabbli sa minn qabel jinbdew il-proceduri gudizzjarji li jkollhom jittiehdu biex jintalab dak il-hlas, l-imghax ghandu jiddekorri minn dakinhar li ssir l-ewwel intimazzjoni b'att gudizzjarju (jekk dan ikun sar) u mhux minn dakinhar li eventwalment tinghata s-sentenza li tikkonferma dak l-ammont."*⁵

F'sens simili inghad illi :

"Ma hemm l-ebda raguni ghalfejn min ikkontesta talba ghalkemm jahti ghall-hsara, u ghalhekk izomm f'idejh sakemm iddum il-kawza flus li jmissu lil haddiehor, ghandu jkun stmat ahjar minn min jistqarr il-htija tieghu u jhallas mill-ewwel . Min jiehu r-riskju li jikkontesta kawza, u

⁴ Appell : Fogg Insurance Agencies Ltd. noe. vs Paul Tabone : 17.2.2003 .

⁵ Prim'Awla : Citadel Insurance PLC vs Johann Ciantar : 20.6.2002 .

*ghalhekk itawwal iz-zmien tal-hlas, ghandu jwiegeb ghall-konsegwenzi kollha tad-dewmien."*⁶

Il-Qorti ghalhekk u in vista ta' din il-gurisprudenza jidhrilha li s-socjeta' attrici ghandha ragun tinsisti illi l-imghaxijiet ghandhom jiddekorru mid-data ta' l-interpellanza gudizzjarja ghall-hlas u mhux mid-data ta' din is-sentenza

Il-konvenuti eccepew ukoll illi m'ghandhomx ibatu spejjez ghax il-konvenut Direttur Generali tax-Xoghlijiet kien talab lis-socjeta' attrici prospett ta' l-ammont li kien qed jippretendi, izda minflok ghaggel u pprezenta din il-kawza . Imma kif intqal dwar kwistjoni simili mill-qrati taghna :

*"Eccezzjoni fis-sens li l-attur ghandu jigi akkollat l-ispejjez gudizzjarji ghax ma jkunx ghamel interpellazzjoni ghall-hlas qabel il-kawza, ikollha mertu li kieku l-eccipjenti jammetti it-talbiet, u ghalhekk il-kawza tkun saret ghal xejn, ghax kien jammetti qabel li kieku qabel il-kawza saritlu talba ghall-hlas, La darba izda saret kontestazzjoni, is-sejha ghall-hlas qabel il-kawza kienet xorta tkun saret ghalxejn, u ghalhekk l-eccezzjoni dwar l-ispejjez ghandha tigi michuda."*⁷

L-istess fil-kaz in ezami, minkejja illi l-konvenuti ressqu din l-eccezzjoni, huma xorta wahda kkontestaw l-ammont mitlub mis-socjeta' attrici, u ghalhekk ghar-ragunijiet indikati fis-sentenza hawn citata, din l-eccezzjoni qed tigi wkoll respinta .

Ghal dawn il-motivi, tiddecidi l-kawza billi :

tilqa' l-eccezzjoni preliminari tal-konvenut Accountant General, tiddikjara c-citazzjoni nulla fil-konfront tieghu u tilliberah mill-osservanza tal-gudizzju, bl-ispejjez kontra s-socjeta' attrici ;

tichad l-eccezzjonijiet l-ohra fil-mertu u :

⁶ Prim'Awla : Atlas Insurance Agency Ltd. noe vs Seamalta Co.Ltd.et : 29.10.2002 .

⁷ ibid.

Kopja Informali ta' Sentenza

1. tiddikjara illi l-ammont li ghadu dovut mill-konvenut l-iehor Direttur Generali tax-Xoghlijiet lis-socjeta' attrici, jammonta ghas-somma ta' tnejn u hamsin elf tmien mija tlieta u sittin lira maltija (Lm52,863) ;

2. tikkundanna lill-konvenut Direttur Generali tax-Xoghlijiet sabiex ihallas lis-socjeta' attrici l-ammont hekk likwidat bl-imghaxijiet relattivi mid-data tat-8 ta' April 1996, u cioe' d-data ta' l-ispedizzjoni ta' l-ittra ufficcjali kontra tieghu, sad-data tal-pagament effettiv .

Bl-ispejjez, apparti gia dawk allokatu hawn fuq, kontra l-istess konvenut .

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----